

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної
науки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Історичні портрети політичних та
громадських діячів слов'янських країн
на уроках історії в школі**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Історія)»
Спеціальність 014 (за предметними спеціальностями)
Спеціалізація 014.03 Історія
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
історії Центральної та Східної Європи і
спеціальних галузей історичної науки
Протокол № 1 від “30” серпня 2023 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Історичні портрети політичних та громадських діячів слов'янських країн на уроках історії в школі
Викладач (-і)	Вітенко Микола Дмитрович, к. і. н., доц.
Контактний телефон викладача	(0342) 59-61-46, (097) 571 – 66 – 35
E-mail викладача	vitenko.mykola@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити, 12 годин лекцій, 18 годин семінарських занять, 60 годин самостійної роботи
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю), або ж щосередини після занять з 13.30 до 17.00 в 610 аудиторії.
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>“Історичні портрети політичних та громадських діячів слов'янських країн на уроках історії в школі” є важливою складовою частиною загального курсу всесвітньої історії не тільки у вузі, але і в загальноосвітніх школах (6-11 класи). Особливістю курсу є його прикладне та виховне значення.</p> <p>Життя та діяльність відомих громадсько-політичних, культурних діячів слов'янських народів є невід'ємною частиною загальної історії. Особливо важливо знати життєвий шлях осіб, які належали до близьких ментальних та світоглядних цінностей українців, з'ясувати їхні історичні виклики і відповіді, ступінь адекватності відповідей.</p> <p>Саме тому особливо актуальним сьогодні є поглиблене вивчення життя відомих політичних та громадських діячів слов'янських народів починаючи з епохи раннього середньовіччя і до сьогодення.</p> <p>Мета даного спецкурсу полягає у вивченні не лише біографій відомих слов'янських громадсько-політичних діячів, але і опанування основних принципів і методів біографістики, трактування співвідношення “людина і історія”; глибше і повніше пізнати суть персоніфікованої історії слов'янських народів; формувати соціально-особистісні компетенції і сприяти розвитку індивідуальних здібностей студентів, створювати умови для становлення громадянської позиції студентів.</p> <p>Важливою особливістю курсу є те, що він зорієнтований на засвоєння і застосування студентами спеціальності 014.03 – Середня освіта (історія) теоретичних знань з історії центральноєвропейського регіону, усвідомлених умінь і навичок, необхідних для роботи в навчальних закладах середньої освіти.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета дисципліни “Історичні портрети політичних та громадських діячів слов'янських країн на уроках історії в школі” полягає в тому, щоб, спираючись на методологічні принципи історичної науки, використовуючи найновіші здобутки історіографії, сформувати у студентів спеціальності 014 “Середня освіта (історія)” знання про ключові персоналії в історії слов'янських народів; опанування основних принципів і методів біографістики, трактування співвідношення “людина і історія”; глибше і повніше пізнати суть персоніфікованої історії слов'янських народів; формувати соціально-особистісні компетенції і сприяти розвитку індивідуальних здібностей студентів, створювати умови для становлення громадянської позиції студентів.</p>	

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність. ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання, потребує інтеграції знань і прийняття рішень у практиці викладання історії в основній (базовій) школі і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації навчально-виховного процесу в основній (базовій) середній школі.

Загальні компетентності. ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, а також до використання знань у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання й повноцінне розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК10. Здатність поважати мультикультурність і різноманітність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності. ФК 1. Здатність перенести системи знань із вітчизняної і всесвітньої історії, необхідної для роботи в навчальних закладах загальної середньої освіти, у професійну діяльність.

Компетентності предметної спеціальності 014.03 Середня освіта (історія). ПК 1. Здатність володіти змістом та методологією фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін.

ПК 2. Знання сучасних наукових досліджень з історії України та всесвітньої історії.

ПК 3. Здатність володіти категоріально-понятійним апаратом історичної науки, орієнтуватися в науковій періодизації історії, використовувати її як спосіб пізнання історичного процесу.

ПК 5. Здатність розуміти загальні та специфічні риси історичного розвитку різних регіонів України, Європи та світу, володіти базовими знаннями української та світової культури в контексті готовності майбутніх фахівців до спілкування у мультикультурному середовищі на основі толерантності, діалогу і співробітництва.

ПК 6. Здатність здійснювати критичний аналіз різних джерел інформації та наукового пізнання, використовувати їх у професійній діяльності.

ПК 7. Знання наукових основ історії та методики її навчання, організації процесу пізнання та виховання учнів різних вікових категорій; здатність здійснювати дослідження з історії України, всесвітньої історії, методики навчання історії.

Програмні результати навчання. Програмні результати навчання (РН), спільні для всіх предметних спеціальностей.

РН 1. Відтворювати основні концепції та принципи педагогіки і психології, сучасних освітніх технологій; враховувати в освітньому процесі закономірності розвитку, вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

РН 3. Називати і аналізувати методи ціле покладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів на основі компетентнісного підходу з урахуванням їх освітніх потреб; класифікувати форми, методи і засоби навчання предмету в закладах загальної середньої освіти.

РН 4. Здійснювати добір і застосовувати сучасні освітні технології та методики для формування предметних компетентностей учнів; критично оцінювати результати їх навчання та ефективність уроку.

РН 5. Вибирати відповідні форми і методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку учнів, визначати ефективні шляхи їх мотивації до саморозвитку та спрямування на прогрес і досягнення з урахуванням здібностей та інтересів кожного з них.

РН 6. Називати і пояснювати принципи проектування психологічно безпечного й комфортного освітнього середовища з дотриманням вимог законодавства щодо охорони життя й здоров'я учнів (зокрема з особливими освітніми потребами), технології здоров'язбереження під час освітнього процесу, способи запобігання та протидії булінгу і налагодження ефективної співпраці з учнями та їх батьками.

РН 7. Демонструвати знання основ фундаментальних наук (відповідно до предметної

спеціальності), оперувати базовими категоріями та поняттями предметної області спеціальності.

РН 8. Генерувати обґрунтовані думки в галузі професійних знань як для фахівців, так і для широкого загалу державною та іноземною мовами.

РН 11. Виявляти навик роботи в команді, адаптації та дії у новій ситуації, пояснювати необхідність забезпечення рівних можливостей і дотримання гендерного паритету у професійній діяльності.

РН 12. Аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей.

РН 13. Демонструвати знання основних положень нормативно-правових документів щодо професійної діяльності, обґрунтовувати необхідність використання інструментів демократичної правової держави у професійній та громадській діяльності та прийняття рішень на засадах поваги до прав і свобод людини в Україні.

Програмні результати навчання (ПРН). **ПРН 1.** Демонструвати знання змісту фундаментальних і спеціальних історичних дисциплін, необхідними для роботи в закладах загальної середньої освіти; пояснювати і характеризувати історичні процеси і події у їх порівнянні і взаємозв'язку.

ПРН 2. Знати і аналізувати сучасні наукові дослідження з проблем вітчизняної та всесвітньої історії, спеціальних історичних дисциплін та імплементувати знання у навчальну і практичну діяльність.

ПРН 3. Орієнтуватися в історичному часі, застосовуючи періодизацію, характеризувати суспільні явища в розвитку, вільно оперувати термінологією з фахових предметів.

ПРН 4. Демонструвати інтегроване мислення, пояснювати цілісну картину суспільно-історичного розвитку через міжпредметні зв'язки.

ПРН 5. Використовувати краєзнавчу складову курсу історії для активізації пізнавальної діяльності учнів; організовувати позакласну гурткову роботу, музейну, пам'ятко-охоронну, народознавчу роботу, спрямовану на збереження і використання історико-культурної спадщини України та світу з навчальною, науковою і просвітницькою метою.

ПРН 6. Працювати з джерелами інформації, вміти їх аналізувати, синтезувати, порівнювати та інтегрувати їх у зміст навчання історії, представляти та обговорювати відображені в них факти, явища, події, визначати власну позицію щодо суперечливих питань.

ПРН 7. Знати зміст шкільних курсів історії, проектувати і здійснювати навчальний процес, обирати оптимальні компетентісно орієнтовані методики навчання історії і суспільствознавства за допомогою сучасних інноваційних технологій, вміти оцінювати та відслідковувати динаміку особистісного розвитку учня/учениці.

ПРН 8. Володіти здатністю до розкриття інтелектуального і творчого потенціалу здобувачів середньої освіти засобами змісту предметних галузей та курсів за вибором.

ПРН 9. Цінувати різноманіття та мультикультурність світу; ідентифікувати себе у системах загальнолюдських і національних цінностей, керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН 10. Усвідомлювати призначення професійної діяльності вчителя історії і стійко прагнути до набуття та вдосконалення професійних компетентностей.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
---------	---------------	------------------------	-----------------------------

6	014 Середня освіта (Історія)	3	вибірковий	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема		кількість год.		
		лекції	семіна рські заняття	сам. роб.
Тема 1. Проблема “людина та історія” в історіографії античності		2	–	4
Тема 2. Агіографія – середньовічна слов’янська біографістика		2	–	4
Тема 3. Біографістика слов’янських діячів Нового часу		2	–	4
Тема 4. Питання співвідношення “людини і історії” в працях істориків і філософів XIX ст.		2	–	4
Тема 5. Фаталізм та волютаризм в працях європейських та американських істориків XX – початку XXI ст.		2	–	4
Тема 6. Сучасне бачення проблеми “людина та історія”		2	–	4
Тема 7. Порівняльна характеристика видатних слов’янських діячів середньовіччя		–	2	4
Тема 8. Відомі політичні, громадські і культурні слов’янські діячі періоду Нового часу (XIV – XVI ст.)		–	2	4
Тема 9. Видатні політичні, громадські і культурні слов’янські діячі періоду Нового часу (XVI – XVIII ст.)		–	2	4
Тема 10. Відомі слов’янські політики XIX ст.		–	2	4
Тема 11. Знамениті слов’янські культурні діячі XIX ст.		–	2	4
Тема 12. Слов’янські релігійні діячі XIX ст.		–	2	4
Тема 13. Відомі слов’янські політики XX ст. – початку XXI ст.		–	2	4
Тема 14. Видатні слов’янські культурні діячі XX ст. – початку XXI ст.		–	2	4
Тема 15. Відомі слов’янські культурні діячі XX ст. – початку XXI ст.		–	2	4
ЗАГ:		12	18	60
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Відповідно до Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2021/04/isinuvannia_nove2.pdf та Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/08/polozgenia-pro-osp_7-redaktsia.pdf знання студентів оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки.</p> <p>Загальна оцінка, яка максимально становить 100 балів, виводиться на основі суми балів, отриманих за всі види контролю знань.</p> <p>Структура розподілу балів в межах аудиторно-самостійної роботи:</p> <p>1) 30 балів – усні відповіді на семінарських заняттях (підсумковий бал за семінарські заняття визначається на основі вирахування середнього</p>			

- арифметичного із всіх усних оцінок);
- 2) 20 балів – проведення контрольних робіт (2 письмові контрольні роботи та темами лекцій + 2 контрольні за темами семінарських занять);
- 3) 10 балів – підготовка і захист індивідуального завдання – 1 плану-конспекту уроку;
- 4) 40 балів – виконання підсумкової залікової контрольної роботи.

Шкала оцінювання:

Оцінка в балах	Оцінка за іспит	Оцінка в національній шкалі	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
90-100	відмінно	5	A	зараховано
81-89	добре	4	B	
71-80			C	
61-70	задовільно	3	D	
51-60			E	
0-25 (0-50) (за роботу в семестрі)	незадовільно (оцінка автоматично виставляється у відомість)	2	FX	Не зараховано
Сума балів по талону № 1, 2 0-50	незадовільно	2	FX	
Сума балів по талону № 3 0-50	незадовільно	2	F	

Оцінювання знань на семінарських заняттях

Оцінювання знань на семінарських заняттях здійснюється за п'ятибальною шкалою. На семінарському занятті діє такий принцип оцінювання:

Оцінка “п'ять” ставиться, якщо студент виявляє глибокі, повні, цілісні, міцні і творчо засвоєні базові історичні знання з даної освітньої компоненти; оцінює факти, явища, процеси, події; володіє логікою предмета, висловлює власне ставлення до навчального матеріалу; відповідь чітка і завершена, немає помилок. Володіє вмінням інтегрувати теоретичні знання з історії слов'янських країн у практичну діяльність вчителя, використовувати їх у майбутній професійній діяльності, синхронізувати теми з історії давньої і середньовічної України з відповідними темами всесвітньої історії. Відповідно до змісту навчального матеріалу правильно обирає тип уроку, підбирає методи та методичні прийоми вивчення тем з історії слов'янських країн, виявляє вміння підготовки навчальних матеріалів. Виявляє вміння правильно обирати форми і методи активізації пізнавального інтересу, формування критичного і творчого мислення учнів відповідно до вікових особливостей сприйняття ними навчального матеріалу даного історичного періоду. Ознайомлений з сучасними педагогічними технологіями навчання історії слов'ян у школі, включаючи інноваційні. Володіє диференційованим підходом до учнів у навчанні історичної біографістики, вміє правильно обирати і

	<p>використовувати різні форми перевірки та оцінювання знань і умінь учнів. Вільно спілкується державною мовою як усно, так і письмово. Виявляє терпиме ставлення до своїх та чужих помилок, рецензує відповіді студентів.</p> <p>Оцінка “чотири” ставиться, якщо студент має глибокі і повні знання програмного матеріалу, знає основні компоненти шкільного курсу історії слов’ян, вміє робити аргументовані висновки; загалом правильно обирає тип уроку, підбирає методи та методичні прийоми вивчення історичної біографістики, виявляє вміння підготовки навчальних матеріалів, знає вікові особливості сприйняття учнями навчального матеріалу даного історичного періоду.</p> <p>Ознайомлений з інноваційними технологіями навчання історії, знає сучасні підходи до оцінювання, володіє методами, прийомами і засобами навчання історії на практиці. Однак недостатній досвід у творчому застосуванні умінь і навичок, робить несуттєві помилки.</p> <p>Оцінка “три” ставиться, якщо студент володіє лише окремими знаннями, уміннями і навичками, володіє методами, прийомами і засобами навчання історії, однак на практиці не все реалізує. Разом з тим порушує логіку викладу, аргументація слабка, допускає суттєві помилки викладі теоретичного матеріалу та висновках, наявні помітні прогалини, мовлення спрощене.</p> <p>Оцінка “два” ставиться, якщо студент не знає предмета, невірно оцінює факти, явища, процеси, події. Не володіє необхідними для виконання завдань уміннями, неправильно підбирає методи та методичні прийоми вивчення біографій слов’янських діячів, не демонструє навичок здійснювати раціональний добір засобів навчання історії, відбирати і готувати навчальні матеріали, на основі мети уроку та змісту навчального матеріалу допускає велику кількість помилок</p>
<p>Вимоги до письмових робіт</p>	<p>Письмові контрольні роботи передбачені на 4 семінарі (за темами семінарів 1, 2, 3 і 4) та на 8 семінарі (за темами семінарів 5, 6, 7 і 8). Передбачено 2 розгорнуті запитання, час виконання – 30 хвилин. Максимальний бал за кожну із робіт – 10 балів (по 5 балів на кожне запитання). Структура оцінювання відповіді на розгорнуте запитання:</p> <p>Оцінка “п’ять” – студент володіє набутими теоретичними знаннями курсу, виявляє розуміння методичних проблем викладання історії. Повноцінно розкриває відповідний матеріал в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних термінів, понять, особливостей методики навчання історії; на високому рівні володіє навчальними програмами, особливостями організації роботи вчителя, інноваційними методами і прийомами; робить узагальнення та аргументовані висновки з питання, розуміє ширший контекст предмету, демонструє володіння науковою літературою з теми. Ознайомлений з сучасними педагогічними технологіями навчання історичних портретів, включаючи інноваційні.</p> <p>Оцінка “чотири” – студент у цілому послідовно й логічно, самостійно відтворює навчальний матеріал теми, володіє технологіями викладання історії в умовах компетентнісного підходу, знає підходи у оцінюванні у школі, володіє навичками практичної роботи при розробці методичних матеріалів до уроків. Однак допускає незначні помилки, робить фрагментарні узагальнення.</p> <p>Оцінка “три” – студент може назвати основні методи і засоби навчання, може дати стисло характеристику інноваційних технологій, у</p>

	<p>цілому правильно вживає терміни, але йому складно використати теоретичні знання і адаптувати їх до проблем історичних портретів слов'янських діячів, бракує індивідуального підходу до методичних проблем; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні.</p> <p>Оцінка “два” – студент володіє обмеженим знанням теоретичного матеріалу, не може практично його використати; не володіє ключовими поняттями методики навчання історії, узагальнення відсутні.</p> <p>Тестові контрольні роботи проводяться у формі тестування в системі дистанційного навчання.</p>
Вимоги до індивідуального завдання	<p>Індивідуальне завдання – біографія слов'янського діяча студент повинен здати викладачу в кінці теоретичного навчання.</p> <p>Студент може підготувати таку біографію і продемонструвати свою розробку на відповідному семінарському занятті.</p> <p>Вимоги до презентації до уроку: мінімальний обсяг – 15 слайдів; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності.</p> <p>Критерії оцінювання індивідуального завдання (біографічної довідки):</p> <p>9-10 балів Оригінальна біографічна довідка з презентацією із використанням інноваційних технологій, нема помилок в оформленні і змісті, студент вміє планувати і організовувати різні види наукового дослідження, виявляє вміння пошуку інформації; її аналізу, синтезу, створення наукової гіпотези, її обґрунтування на основі джерел та наукової літератури.</p> <p>7-8 балів Біографія написана вірно, однак є незначні помилки в оформленні і змісті. У ній використані новітні історіографічні здобутки, правильно сформульовані запитання, добре написані проміжні і заключні висновки. Студент застосовує сучасні методи і технології, різноманітні засоби, реалізує компетентнісний підхід.</p> <p>5-6 балів Текст біографічної довідки неґрунтовний, містить значні помилки, не виконана в достатній мірі мета завдання, недоцільно використані методи.</p> <p>1-4 балів Мета і завдання не поставлені або майже не ставляться. Студент не використовує індивідуально-орієнтований, діяльнісний і компетентнісний підходи.</p>
Вимоги до письмових тестових робіт	<p>Проводяться у системі дистанційного навчання університету https://d-learn.pnu.edu.ua. Оцінюються за 100-бальною шкалою. Тестування включає 30 запитань, час виконання – 30 хвилин.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	<p>Виконання всіх форм роботи, відсутність негативних оцінок, невідпрацьованих пропущених занять.</p> <p>Студент, який в установлений термін не виконав усіх форм роботи і (або) отримав менше 50 балів за поточний контроль направляється на талон № 2. До того часу, студент має виконати/доопрацювати всі форми роботи.</p> <p>Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Зарахування пропущених занять без поважних причин відбувається впродовж наступних двох тижнів після пропущеного заняття за допомогою методів усного опитування чи тестування.</p>
Підсумковий контроль	<p>Залік. Виставляється автоматично за умови виконання усіх передбачених даними рекомендаціями робіт, а саме – не менше 2 усні</p>

виступи на семінарських заняттях, успішне складання тестів, виконання індивідуального завдання.

7. Політика навчальної дисципліни

Відвідування занять і виконання навчального навантаження студентами. Лекції передбачають системний і послідовний виклад навчального матеріалу. Відвідування лекцій для студентів є обов'язковим.

Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. При цьому враховуватимуться лише логічно обгрунтовані виступи, альтернативна теза чи спростування поданої, а не фактична підтримка тези виступаючого, змістовне рецензування та коментар чи доповнення, що дійсно сприятиме розгляду проблеми.

Обов'язковим є написання запланованих письмових (контрольних, самостійних, індивідуальних) робіт.

Студенти мають інформувати керівництво факультету та викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усі строків визначених для виконання усі видів письмових робіт, передбачених курсом.

Академічна доброчесність:

У Прикарпатському університеті навчальний процес побудований на основі дотримання принципів академічної доброчесності, прозорості та законності роботи. Як викладач, так і студент (-ка), повинні дотримуватися Положення про запобігання академічному плагіату (<http://surl.li/dztjc>), Положення про запобігання академічного плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти (<http://surl.li/evnhu>), Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (<http://surl.li/eonvn>).

У випадку запозичених робіт, відсутності посилань на використані джерела, випадків плагіату, виявів академічної недоброчесності (списування) викладач виставляє негативну оцінку та пропонує студентові повторно виконати необхідний вид роботи.

Література. Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Неформальна освіта: Можливість зарахування результатів неформальної освіти регламентується «Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (введено в дію наказом ректора № 672 від 24.11.2022 р.) <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf>

8. Рекомендована література

1. Biography. Біографіка. Біографістика: зб. пр. Ін-ту біогр. дослідж. : електронне наукове видання / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; ред. кол.: В. І. Попик (голов. ред.) та ін. Київ, 2022. Вип. 1. 237 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Zbirka/Biography_Biohrafika_Biohrafistyka_Vypusk_1.pdf

2. Вазарі Дж. Життєписи найславетніших живописців, скульпторів та архітекторів. К., 1970. https://shron1.chtyvo.org.ua/Vazari_Dzhordzho/Zhyttiepysy_naislavetnishykh_zhyvopystiv_skulptoriv_ta_arkhitektoriv.pdf

3. Войтович Л. Княжа доба: портрети еліти. Біла Церква, 2006. 781 с. https://shron2.chtyvo.org.ua/Voitovych_Leontii/Kniazha_doba_portrety_elity.pdf

4. Дашкевич Ярослав. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури. Львів: Львівське відділення ІУАД ім. М.С. Грушевського НАНУ / Літературна агенція «Піраміда», 2007. 808 с. https://shron3.chtyvo.org.ua/Dashkevych_Yaroslav/Postati_Narysy_pro_diiachiv_istorii_polityky_kultury.pdf

5. Історія України в особах, IX–XVIII ст. / Авт. кол.: В. Замлинський (керівник). К.: Вид-во

- "Україна", 1993. 396 с. <http://history.org.ua/LiberUA/5-319-01062-1/5-319-01062-1.pdf>
6. Історія України в особах: Литовсько-польська доба / Авт. колектив: О.Дзюба, М.Довбищенко, ... О.Русина (упоряд. і авт. передм.) та ін. К.: Україна, 1997. 272 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Yakovenko_Natalia/Istoriia_Ukrainy_v_osobakh_Lytovsko-polska_doba/
7. Козацькі вожді України. Історія України в образах її вождів та полководців XV-XIX століть [Текст] : іст. есе. : наук.-літ. вид. У 2 т. Т. 1, кн. 1-2. Одеса : БІМБ, 2004. 591 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Sushynskiy_Bohdan/Kozatski_vozhdi_Ukrainy_Istoriia_Ukrainy_v_obrazakh_ii_vozhdiv_ta_polkovodtsiv_XV-XIX_stolit_T_1.pdf
8. Котляр М. Історія України в особах: Давньоруська держава. К.: Україна, 1996. 238 с. http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?Z21ID=&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=online_book&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=FF=&S21STR=ukr0003409
9. Кривошея В.В. Козацька еліта Гетьманщини. К.: ІПіЕНД імені І.Ф.Кураса НАН України, 2008. 452 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Kryvosheia_Volodymyr/Kozatska_elita_Hetmanschyny.pdf
10. Луняк Євген. Козацька Україна XVI-XVIII ст. очима французьких сучасників : хрестоматія. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2013. 508 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Luniak_Yevhen/Kozatska_Ukraina_XVI-XVIII_st_ochyma_frantsuzkykh_suchasnykiv.pdf
11. Мех Н. Життя святих, укладені на Святій Горі Афон та українська агіографічна традиція // Краєзнавство. 2017. №1-2. https://shron1.chtyvo.org.ua/Mekh_Nataliia/Zhyttaa_sviatykh_ukladeni_na_Svii_Hori_Afon_ta_ukrainska_ahiohrafichna_tradytsiia.pdf
12. Ніколаєнко В.І. та ін. Історія України: Бібліографічний довідник / Ніколаєнко В.І., Мешкова С.І., Ткаченко С.С. Х.: НТУ "ХП", 2007. 158 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Nikolaienko_Vitalii/Istoriia_Ukrainy_Bibliohrafichni_dovidnyk.pdf
13. Огієнко І. Життєписи великих українців / Упоряд., авт. іст., - біогр. нарисів та приміт. М. С. Тимошик. К.: Либідь, 1999. 672 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Ohiyenko_Ivan/Zhyttypysy_velykykh_ukraintsiv/
14. Підлуцький О. 25 портретів на тлі епохи / О. Підлуцький; ілюстрації В. Бариби; худож.-оформлювач Ю. Романіка. Харків: Фоліо, 2012. 475 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Pidlutskiy_Oleksa/25_portretiv_na_tli_epokhy.pdf
15. Підлуцький Олекса. Постаті ХХ сторіччя. К.: Дух і літера, 2007. 268 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Pidlutskiy_Oleksa/Postati_XX_storichchia_vyd_2007.pdf
16. Підлуцький Олекса. Постаті епохи. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2010. 128 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Pidlutskiy_Oleksa/Postati_epokhy.pdf
17. Плутарх. Порівняльні життєписи. / пер. з давньогрец.: Й. Кобів, Ю. Цимбалюк; передмова: Й. Кобів. Київ: Дніпро, 1991. 440 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Plutarch/Porivnialni_zhyttypysy/
18. Політичні портрети Галицько-Волинської держави: навчальний посібник / Упор. А.О. Карасевич, К.М. Левківський, В.В. Сокирська. Умань: ПП Жовтий О.О., 2011. 639 с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Karasevych_Anatolii/Politychni_portrety_Halytsko-Volynskoi_derzhavy.pdf
19. Політичні портрети Стародавнього світу. Кн. І. Антична Греція.: навч. посібник / укл.: А.О. Карасевич, К.М. Левківський, Л.С. Шачковська. Умань: ПП Жовтий О.О., 2011. 636 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Karasevych_Anatolii/Politychni_portrety_Starodavnoho_svitu_Kn_1_Antychna_Hretsiia.pdf
20. Політичні портрети у Києво-Могилянській академії протягом XVII-XXI ст. Навч. пос. / Укл. Карасевич А.О., Карасевич О.О. Умань.: ФОП Жовтий О.О., 2015. 676 с. https://chtyvo.org.ua/authors/Karasevych_Anatolii/Politychni_portrety_u_Kyievo-Mohylianskoii_akademii_protiahom_KhVII-KhKXI_st/
21. Політичні портрети України у XVII-XVIII ст. Навчальний посібник Ч. I / Укладачі:

- Карасевич А.О., Левківський К.М., Карасевич О.О. Умань.: ФОП Жовтий О.О., 2015. 515 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Karasevych_Anatolii/Politychni_portrety_Ukrainy_u_KhVII-KhVIII_stolittiakh_Chastyna_1/
22. Полководці Війська Запорозького. Історичні портрети. Кн. 1. К.: Академія, 1998. 402 с.
https://shron3.chtyvo.org.ua/Smolii_Valerii/Polkovodtsi_Viiska_Zaporozkoho_istorychni_portrety_Kn_1.pdf
23. Полководці Війська Запорозького. Історичні портрети. Кн. 2. К.: Вік, 2004. 278 с.
https://shron3.chtyvo.org.ua/Smolii_Valerii/Polkovodtsi_Viiska_Zaporozkoho_istorychni_portrety_Knyha_2.pdf
24. Попельницька, О. 100 великих діячів культури України / О. О. Попельницька, М. В. Оксеніч. К.: Арій, 2010. 464 с.
https://chtyvo.org.ua/authors/Popelnytska_Olena/100_velykykh_diiachiv_kultury_Ukrainy/
25. Попик В. Biography – біографіка – біографістика – біобібліографія: понятійний арсенал історико-біографічних досліджень // Український історичний журнал. 2015. Вип. 3 (№522). с. 122-136.
26. Попик В. Джерела з біографістики, родинної історії та генеалогії в глобальних інформаційних мережах // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Збірка наукових праць. К.: НАН України, Інститут історії України, 2015. Число 26-27. С. https://shron1.chtyvo.org.ua/Popyk_Volodymyr/Dzherela_z_biografistyky_rodynnoi_istorii_ta_henealohii_v_hlobalnykh_informatsiinykh_merezhakh.pdf
27. Постаті. Нариси про видатних людей Донбасу. Донецьк, 2011. 216 с.
https://shron2.chtyvo.org.ua/Zbirnyk_statei/Postati_Narysy_pro_vydatnykh_liudei_Donbasu.pdf
28. Сінкевич Н. “Патерикон” Сильвестра Косова: переклад та дослідження пам’ятки. К.: “Фенікс”, 2013. 712 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Sinkevych_Nataliia/Paterykon_Sylvestra_Kosova_pereklad_ta_doslidzhenia_pamiatky.pdf
29. Українська біографістика = Biographistica Ukrainica : зб. наук. праць. К., 1996. Вип. 1. 222 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Ukrainska_biografistyka/1996_Vypusk_1.pdf
30. Українська біографістика = Biographistica Ukrainica : зб. наук. праць / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т біографічних досліджень ; редкол. : Т. І. Ківшар (гол. ред.) та ін. К., 2012. Вип. 9. 456 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Ivanytska_S/Postat_ta_idei_Mykhaila_Drahomanova_u_refleksiiakh_Petra_Stebnytskoho.pdf
31. Чайка Т. Зображення чудесного в літописних та агіографічних пам’ятках Київської Русі // Несторівські студії: Матеріали XI та XII наукових конференцій / Національний Києво-Печерський історико-культурний заповідник. К., 2014. С. 46 – 52.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Chaika_Tetiana/Zobrazhennia_chudesnoho_v_litopysnykh_ta_ahiohrafichnykh_pamiatkakh_Kyivskoi_Rusi.pdf
32. Чубукова Т. О. Історія першої половини ХХ століття в особах: навчальний посібник / за ред. Т. О. Чубукової. К.: Педагогічна думка, 2012. 128 с.
https://shron1.chtyvo.org.ua/Chubukova_Tetiana/Istoriia_pershoi_polovyny_KhKh_stolittia_v_osobakh.pdf

Викладач _____ Вітенко М. Д.